

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Цветомира Венкова,
СУ „Св. Климент Охридски“,
Факултет по класически и нови филологии,
Катедра „Англицистика и американистика“

за дисертационния труд на Светлана Йорданова Танева на тема:
“Основни тенденции в терминологичните системи на денталната
медицина и черепно-челюстно-лицевата хирургия (върху материали на
английски и руски език)“,

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“,
2.1. Филология, Общо и сравнително езиковедие (Терминообразуване
в английския и руския език)

Дисертационният труд е с впечатляващ обем от 316 страници, от
които 232 страници текст, 65 стр. приложения и подробна
библиография. Цялостната му структура е стройно и последователно
изградена, като текстът е разпределен в три глави. Добро впечатление
прави това, че всяка глава завършва с обобщение, което допълнително
допринася за логическата яснота на изложението, както и дава
възможност за бързи справки.

Темата на дисертацията е актуална: докторантката разглежда в
съпоставителен план две терминологични системи – съответно в
английски и руски език, като уместно концентрира вниманието си
върху няколко техни аспекта: метафоризация, структурно-синтактични

характеристики, етимологично разнообразие, синонимия. Двете конкретни терминологични системи на денталната медицина и черепно-челюстно-лицевата хирургия са характеризират с бурното си развитие в наши дни поради актуалността на самите медицински дейности, свързани с тях.

Тъй като новите названия се създават основно в английския език поради неговия статус на съвременна *lingua franca*, преносът им в други езици е динамичен езиков процес, който заслужава специално внимание. Картината допълнително се усложнява от основата на класическата гръцко-латинска терминология, характерна за медицината. Изборът на двата езика: английски и руски, е добре мотивиран.

Уводната част стройно представя актуалността на изследването, неговия обект, предмет, цели и методи, с което поставя добра основа за следващите анализи. Формулирани са осем конкретни задачи, чието изпълнение се извършва последователно по-нататък в основния текст. Основно те са свързани с метафоризацията, проследена в различни страни на разгледаните терминосистеми. Особено интересна тук е по-общата когнитивната перспектива към разглежданите явления, както и семантичният ракурс.

Обзорът на литературата, представен в **Първа глава**, се отличава с много широк спектър от съчинения на английски, руски и български език. Там обосновано номинативната теория се причислява към когнитологията. Като следствие от това, много задълбочено е представена системността на терминологията от когнитивна гледна точка. Основният въпрос на обсъждане тук е номинацията, разгледана в детайли. С особено висока информативност е и анализът на

основополагащо понятие *концепт*, освен идейната съпоставка на чуждестранни автори, особено похвално е, че много добре са отразени постиженията и на водещите българските автори в тази област.

Във **Втора глава** много подробно е разработен теоретичният обзор на метафората с оглед на терминологичните системи. В рамките на когнитивния подход метафоризацията е разгледана като специфично опериране със знания, предаване на информация от концептуалното поле - източник към концептуалното поле - цел.

Особен интерес представлява съпоставянето на теории за метафората, развити от руски учени, спрямо западноевропейски учени. По този начин фактически авторката прави съпоставка не само на езиково ниво, но и на културно-езиковедско ниво – с оглед на самото концептуализиране на концептуализацията. Това дава задълбочен и интересен културологичен фон на конкретните езиковедски анализи.

Трудът борави добре с апарата на метафората – разглеждат се конкретни мотивиращи признаци на метафоричните значения, като сходство по форма, по цвят, по консистенция, външен вид и др., обръща се внимание на категориите *рамки* и *сценарии*, на видовете метафори; разглежда се синонимията като част от метафоричния терминообразуващ модел. Авторката не се бои и да навлезе в особено сложното поле на метафори, имплицитно представящи сложни когнитивни структури, за чието разбиране са необходими знания от културологичен характер. Отделя се място и на метонимията като системообразуващ фактор.

С особено приносен характер тук е схемата за център и периферия на медицинския език, представяща в обобщен вид комплексността на медицинската терминология по отношение на

нейния произход. От нея произтича мотивацията на редица важни езиковедски въпроси, които авторската развива в експлицитен вид. Ключов е погледът към синонимията в рамките на метафоричния терминообразуващ модел, тъй като тя е важен проблем – по изчисления на авторката се среща при 25 – 40% от целия терминологичен фонд. Г-жа Танева обосновава и отделя три синонимни групи, които задълбочено описва с оглед на терминологичното вариране.

Изобщо естеството на терминологичния фонд на денталната медицина и черепно-челюстно-лицевата хирургия е представено много достъпно и систематично. Освен това е засегнато и особено актуалното поле на биоинженерството. Трудът би спечелил, ако някои от твърде пространните обзорни части по отделни конкретни въпроси в тази глава малко се съкратят.

Важен принос в **Трета глава** е обособяването на метафорични модели според областта източник в корпуса на денталната медицина и черепно-челюстно-лицевата хирургия. Впечатляващо е тематичното лексикално разнообразие на анализирани термини: 618 метафорични първоначални единици, разширени до 1012 при изследването на етимологията и синонимията.

Отделени са две основни категории метафорични модели. Към първата категория са разработени антропогенни метафорични модели, 13 на брой, със съответните базови компоненти. Към втората категория Танева причислява неантропогенните метафорични модели, 7 на брой с реферираните към тях базови компоненти. Тези резултати са следствие на много продължителен и задълбочен анализ, който съставлява сърцевината на предложения дисертационен труд.

Особено ценно в тази глава е направеното конкретно полево изследване: „Концептуалният блендинг през когнитивната призма на студенти от специалността Дентална медицина“. То показва способност за самостоятелно научно мислене, експериментиране и обработка на резултатите. В него са изследвани тридесет метафорични единици с оглед на добре подбрана теоретична рамка, следваща Жил Фоконие и Марк Търнър. Зададена е ясна хипотеза и са представени интересни резултати.

В рамките на субстантивното направление са обособени два компонентно различни структурно-синтактични модела: със субстантивен компонент и с адективен и субстантивен компонент. Отделните модели и техните особености са богато илюстрирани с подробни и прегледни схеми, в които много ясно може да се проследят анализиранията явления. Там се виждат специфични съпоставителни характеристики на метафоричните модели, открити от Танева конкретно в корпуса на денталната медицина и черепно-челюстно-лицевата хирургия, като процентно съотношение на тези модели, броя единици, които ги представят, съотношение на антропогенни и неантропогенни модели и др. Тук авторката показва не само отлично познаване на статистическите методи в корпусната лингвистика, но и умение да ги приложи адекватно към изследвания материал.

Прави впечатление прецизната формулировка на въпросника с оглед на поставената цел и съобразяването му с особеностите и познанията на анкетираните.

По-нататък са представени много добре и етимологичните характеристики на единиците с впечатляващ обхват на разгледаните изходни езици. Освен това, авторката обособява сфери на

метафоричен пренос в процеса на обработка на метафорични модели, които се явяват други основни компоненти за нейния изследователски труд.

Резултатите от полезовото изследване Танева съдържат много подробен и задълбочен анализ на най-съществените признаци и фактори при медицинската терминологична номинация. Нещо повече, тя разглежда признаците и с оглед на тяхната взаимна комбинация – аспект, придаващ изключителна дълбочина на работата ѝ. При това, тя показва, че метафоричните термини не се строят хаотично, а се изграждат в рамките на регулярни структурно-синтактични модели, характерни за английския език.

При описанието на тези модели тя показва отлично познаване на конституентната фразова структура на езика, както и богата етимологична осведоменост. Открит е антропогенният модел като доминантен чрез категорични статистически обобщения. Представени са подробни синонимни редове, които биха могли да бъдат много полезни и от практическа гледна точка при усвояването на термините от студентите по медицина.

Докторантката е представила **автореферат** към дисертацията, който адекватно отразява нейното съдържание. Приложената справка показва, че Танева е спазила минималните национални изисквания за докторска степен според формата на НАЦИД. Другите ѝ научни публикации също съответстват тематично на изискванията. Докторантката има пет публикации в международни издания и три в български издания. Активно е участвала в присъствени и електронни форуми по специалността.

Въз основа на посочените отлични качества на дисертационния

труд изразявам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Светлана Йорданова Танева.

Доц. д-р Цветомира Венкова

22.11.2021

София